

Závěrečné stanovisko účastníků IX. celoštátní konference o problematice archeologického výskumu středověku, konané v dnech 2. až 7. října 1977, se zaměřením na hlavní téma Typy sídlisk v 10.—13. století na území Československa a jejich vzájemné vztahy

Archaeologia historica. 1978, vol. 3, iss. [1], pp. 7-[9]

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139206>

Access Date: 29. 08. 2024

Version: 20240829

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Závěrečné stanovisko

účastníkov IX. celoštátnej konferencie o problematike archeologického výskumu stredoveku, konanej v dňoch 2. až 7. októbra 1977, so zameraním na hlavnú tému Typy sídlisk v 10.–13. storočí na území Československa a ich vzájomné vzťahy

V dňoch 2. až 7. októbra 1977 uskutočnila sa na vysunutom pracovisku Archeologického ústavu SAV v Nových Vozokanoch IX. celoštátna konferencia o problematike archeologického výskumu stredoveku. Organizáciu podujatia v celom rozsahu zabezpečil a realizoval Archeologický ústav SAV v Nitre.

Na konferencii sa zúčastnilo 73 pracovníkov v odbore slovenskej a stredovekej archeológie z 39 inštitúcií v ČSSR (z 24 inštitúcií v ČSR a z 15 v SSR). Vedecký program sa sústredil predovšetkým na prerokovanie hlavnej témy, veľmi vhodne sa však do programu zaradili aj krátke referáty o výsledkoch najnovších terénnych výskumov vo všetkých tematických oblastiach z odboru stredovekej archeológie.

Účastníci konferencie konštatujú, že hlavná téma konferencie bola zvolená správne a z odbornej stránky je nanajvýš aktuálna. Nastolenie problémov a riešenie otázok osídlenia v 10.–13. storočí je aktívnou odpoveďou československej archeológie na závery XV. zjazdu Komunistickej strany Československa a na výzvu zamerať vedeckovýskumný potenciál jednotlivých spoločenskovedných disciplín na najaktuálnejšie úlohy. Zo straníckych dokumentov vyplýva pre archeológiu úloha sústrediť pozornosť na dôkladnú marxistickú interpretáciu výsledkov výskumu počiatkov národných dejín, štátnosti a spoločensko-ekonomického vývoja predkov českého a slovenského národa vo včasnom stredoveku.

Na konferencii odznelo 45 referátov a v diskusii 97 otázok, doplnkov a replík. Jednotlivé referáty ukázali, že vo výskume problematiky 10. až 13. storočia sa v poslednom období dosiahli veľmi dobré výsledky. Proporcionálne sa skúmajú jednotlivé typy opevnených a neopevnených sídlisk, venuje sa však zvýšená pozornosť aj výskumu prírodného prostredia, surovinových zdrojov a otázkam technológie a organizácie výroby. Štruktúra referátov a výber lokalít, ktoré účastníci konferencie navštívili počas dvoch celodenných exkurzií, plne zodpovedali zameraniu čiastkových úloh VIII-4-4/2—5 v rámci hlavnej úlohy štátneho plánu VIII-4-4 Slovania a prvé štátne útvary na území Československa. Konferenciu možno teda považovať za jednu z účinných foriem predbežnej oponentúry úloh štátneho plánu. Priebeh rokovania ukázal, že archeológia je pripravená prispieť významným podielom k riešeniu otázok vývoja feudálneho spoločenského zriadenia na území Československa.

Z celkove priaznivého hodnotenia stavu bádania však vyplývajú pre archeológiu ďalšie úlohy pri organizovaní vedeckovýskumnej práce i v teoretickom bádani o osídlení v 10. až 13. stor. Viac treba sústrediť pozornosť na sledovanie zmien osídlenia v závislosti od prírodných podmienok a hospodárskej štruktúry, a to v širších európskych súvislostiach. Dôkladnejšie poznanie všeobecných črt

včasnostredovekého osídlenia územia Československa si však vyžaduje lepšie ako doteraz poznať zvláštnosti vývoja v rámci menších geografických celkov. V súlade s týmto je žiadúce, aby sa venovala zvýšená pozornosť komplexnému prieskumu mikroregiónov a aby sa pri výbere lokalít na archeologický výskum odstraňovali prvky náhodnosti alebo subjektivismu. Pri koordinácii úloh štátneho plánu rôznych pracovísk treba rešpektovať potrebu rovnomerného zastúpenia výskumu vo všetkých regiónoch a na jednotlivých typoch lokalít.

Z rokovania konferencie vyplynula požiadavka prehĺbiť integráciu vedeckovýskumného programu stredovekej archeológie s koncepčným zameraním slovenskej archeológie tak, aby sa počiatky národných dejín Čechov a Slovákov mohli skúmať ako kontinuálny proces.

Na konferencii sa prezentovali dobré výsledky, ktoré stredoveká archeológia dosiahla v spolupráci s prírodovednými a technickými disciplínami, využitím ich expertíz v prospekcii i pri zhodnotení výsledkov výskumu. Účastníci konferencie tieto výsledky oceňujú s uznaním ako prehĺbenie objektivizácie vypovedacej schopnosti hmotných prameňov. Na druhej strane konštatujú, že v súčasnosti nie je na dostačujúcej úrovni komplexný prístup k riešeniu problematiky včasnostredovekých dejín v spolupráci s príbuznými spoločenskovednými disciplínami. Žiadúce je vybudovať lepšie podmienky na úzku spoluprácu najmä s históriou, etnografiou, historickou jazykovedou a historickou geografiou priamo pri riešení problémov súvisiacich so skúmanými lokalitami alebo sledovanými mikroregiónmi.

Súčasná etapa vývoja Československa sa vyznačuje obrovskou budovateľskou aktivitou a stavebnou činnosťou a v súvisi s tým aj značnými zmenami pôvodného krajinného reliéfu a ekologického prostredia vôbec. Účastníci konferencie v súvisi s týmito zmenami považujú za veľmi závažnú otázku ochrany a predovšetkým spoločenskovo-ethického využitia významných archeologických lokalít ako samostatnej, ale pritom integrálnej časti kultúrneho dedičstva po našich predkoch. Domnievajú sa, že táto problematika i s návrhmi na legislatívne riešenie by sa mala prostredníctvom ČSAV, SAV a ministerstiev kultúry oboch národných republík predložiť na prerokovanie najvyšším stranickým a štátnym orgánom.

Početné pamiatky dávnej minulosti nevyhnutne musia ustúpiť potrebám socialistickej výstavby. Socialistické zriadenie má záujem o to, aby sa tieto nenávratne miznúce lokality v patričnej miere preskúmali, zdokumentovali a vedecky zhodnotili. Na archeológii spočíva teda veľká zodpovednosť za racionálnu organizáciu a maximálny vedeckovýskumný efekt pri plnení naliehavých úloh spoločenskej objednávky.

Účastníci konferencie sa s uspokojením oboznámili s návrhom rady Západočeského KNV a Západočeského múzea v Plzni usporiadať v súvisi s oslavami 100. výročia založenia tamojšieho múzea X. celoštátnu konferenciu stredovekej archeológie v r. 1978 v Plzni. Sú toho názoru, že hlavná téma budúcej konferencie by sa mala zamerať na prerokovanie veľmi aktuálnych otázok perspektívy archeologických výskumov stredovekých objektov na stavbách socializmu. V rámci tohto rokovania by sa uskutočnil aj seminár o zaniknutých stredovekých osadách.

Účastníci konferencie uvítali oznámenie, že po vydaní materiálov zo VII. a VIII. konferencie stredovekej archeológie v sérii *Archaeologia historica* zabezpečí Archeologický ústav SAV vydanie zborníka materiálov a referátov z IX. konferencie vo vydavateľstve Blok, Brno.

Účastníci konferencie konštatujú, že organizácia podujatia bola veľmi dobrá, že sa vytvorili vhodné podmienky na úspešné rokovanie a v neposlednom

rade aj vďaka tomu sa opäť prehĺbili priateľské osobné kontakty a perspektívy ďalšej neformálnej spolupráce. Ďakujú preto vedeniu Archeologického ústavu SAV v Nitre, organizátorom konferencie i pracovníkom vysunutého pracoviska v Nových Vozokanoch za milú pohostinnosť a príjemné prostredie, ktoré pre rokovanie spoločným úsilím vytvorili.

